

STUDIEDAG GEDRAGS- EN EMOTIONELE STOORNISSEN

PVOC VLAAMS-BRABANT EN BRUSSEL

29 MAART 2018

ELS GOETHALS

TRAUMA: GEVOLGEN VOOR GEDRAG EN EMOTIE

TOT 50% MINDERJARIGEN MAKEN
EEN TRAUMATISCH INCIDENT MEE

“Yves komt vaak in conflict met klasgenoten. Hij kan zo boos worden dat de leerkrachten ervan schrikken. Als ze de ruzies met hem nabespreken, ziet Yves zijn eigen aandeel in het conflict niet. In de klas kan Yves niet goed opletten, hij heeft geen werkhouding en heeft een achterstand opgebouwd. De leerkracht krijgt het idee dat ze in de klas geen vat heeft op Yves. Yves is negen jaar en is de voorbije twee jaar in het ziekenhuis in behandeling geweest voor leukemie.”

“Tabina is 16 jaar. Zij verblijft in een leefgroep voor bijzondere jeugdzorg. Met haar moeder en familie heeft Tabina geen contact meer. Tabina voelt zich vaak heel eenzaam en alleen. Ze volgt het vijfde jaar wiskunde-wetenschappen. Tabina presenteert zich in de klas als een voorbeeldige leerling. Tabina heeft een goed contact met haar leerkracht Wiskunde. Tabina heeft veel aan het contact met de leerkracht. Tabina vertelt ook persoonlijke problemen aan haar: ze kan moeilijk afstand nemen van de leerkracht en zoekt steeds meer contact met haar op.”

“Ali kan geen seconde stilzitten. Hij is snel geïrriteerd, roept en gilt door de klas en kan woede-uitbarstingen hebben waarbij hij andere kinderen aanvalt en met stoelen gooit. Hij voelt zich snel tekort gedaan en klaagt en moppert regelmatig. Hij vraagt veel aandacht, maar het lijkt nooit genoeg te zijn. Ali komt uit Syrië, hij is samen met zijn ouders gevlucht voor de oorlog.”

Onvoorspelbaar gedrag

Verzet

Roekeloos gedrag

Impulsief gedrag

Woede-aanvallen

Terugtrekken

Niet meewerken

Tot niets komen

Traag

Herbelevingen

Vervelende gedachten

Emotionele en lichamelijke
ontregeling

Angst

Schuldgevoel

Schaamte

Beschadigd zelfbeeld

Waakzaamheid

Hulpeloosheid/machteloosheid

1. DEFINITIE VAN TRAUMA BIJ KINDEREN

WAT IS TRAUMA? WELKE SOORTEN TRAUMA?

WANNEER IS EEN GEBEURTENIS TRAUMATISCH?

- Trauma is een wonde, een psychische wonde
- Gebeurtenis: gevaar (leven/zelfbeeld)
- Slachtoffer: angst en machteloosheid
- Impact van en na de traumatische gebeurtenis
- Schuld/schaamte
- Hulpeloosheid
- Afhankelijk van individu en ontwikkelingsniveau

TYPE 1 TRAUMA

- Eenmalige gebeurtenis
- Traumatische gebeurtenis is kortdurend
- Acueel levensgevaar
- Plots en onverwacht optreden
- Volledige gedetailleerde herinneringen
- Persoonlijke verklaringen voor het trauma
- Foutieve waarnemingen

TYPE 2 TRAUMA

- Langdurig, herhaalde traumatische gebeurtenissen
- Ontkenning en partiële amnesie
- Intensieve woede (gericht op zichzelf en anderen)
- Dissociatieve ervaringen als overlevingsstrategie
- Onzekerheid: Ga ik dit overleven? Hoe lang gaat dit duren?

→ Complex Trauma

2. SYMPTOMEN VAN TRAUMA

SYMPTOMEN GERELATEERD AAN TRAUMA

- Nachtmerries
- Beelden/flashbacks
- Herbelevingen
- Dissociatie

EXECUTIEVE FUNCTIES

- Concentratieproblemen
- Geheugenproblemen
- Moeizame aanpassing aan onverwachte veranderingen, aan nieuwe dingen, leerproblemen
- Rigiditeit

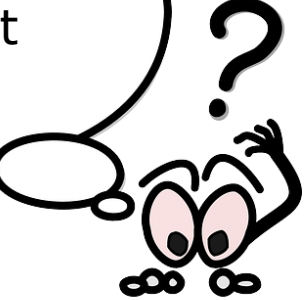
Niemand is te
vertrouwen

Ik ben een
sukkel

Ze willen mij
hier niet

Ik heb geen
leuk leven

Ik heb iets fout
gedaan

Het is mijn
schuld

Ik kan niets doen

SYMPTOMEN OP VLAK VAN EMOTIES

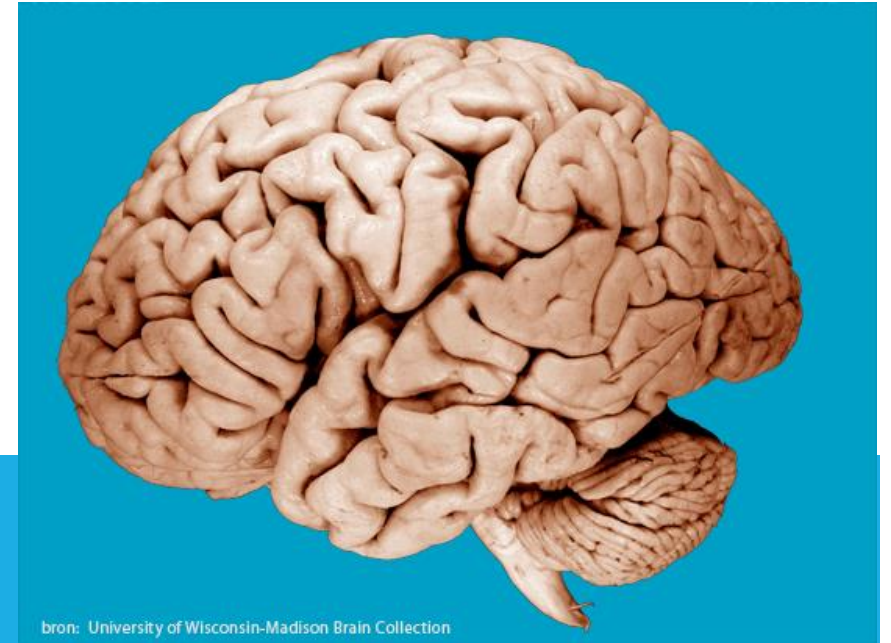
- Verhoogde prikkelbaarheid
- Angsten
- Depressief gevoel
- Schuld
- Schaamte
- Woede
- Onmacht
- Weinig positieve emoties

SYMPTOMEN OP VLAK VAN GEDRAG

- Vermijdingsgedrag
- Problemen met het reguleren van emotie en gedrag
- Agressief of destructief gedrag
- Grensaftastend gedrag
- Onaangepast sociaal gedrag

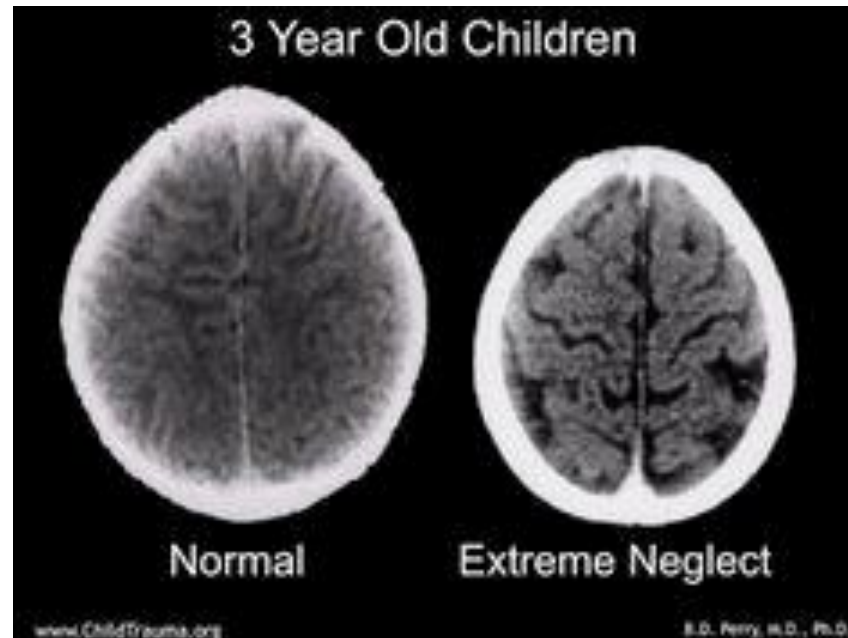
SYMPTOMEN OP VLAK VAN SOMATIEK

- Slaapproblemen
- Veel lichamelijke klachten: hoofdpijn, buikpijn, etc.
- Eetproblemen
- Sneller vallen of zich pijn doen
- Regressie
- Neurobiologisch verhoging van stress

3. HET EFFECT VAN TRAUMA OP DE ONTWIKKELING VAN DE HERSENEN

LANGDURIG TRAUMA EN HERSENVOLUME

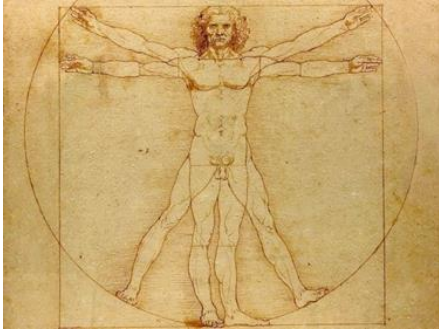
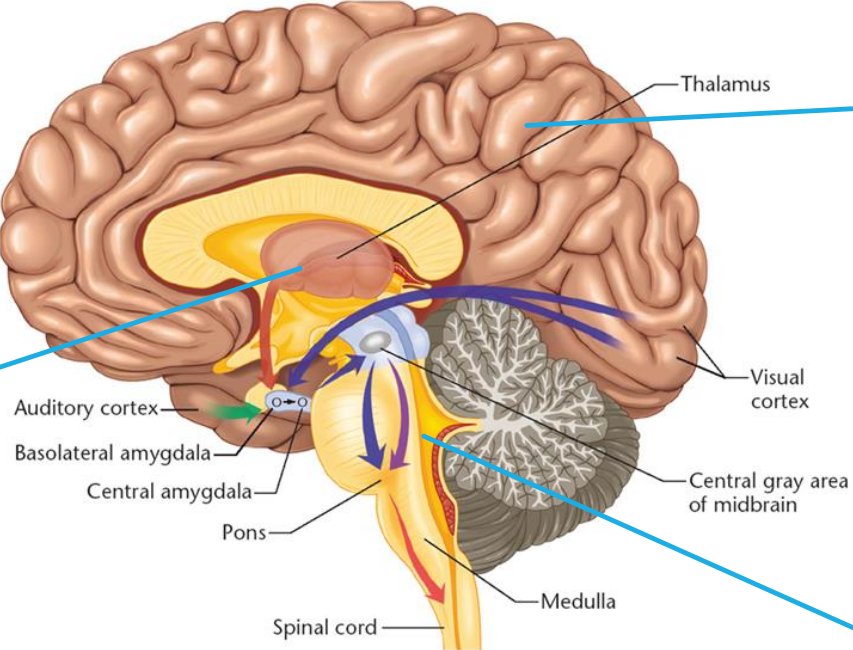
COMPLEX TRAUMA

- Grote impact op persoonlijkheid, bepaalde patronen blijven zich herhalen, bvb in interactie met anderen
- Impact op hersenen: verhoogde stress
- Impact op hersenen: minder regulatie van gedrag en emoties
- Ontwikkelingsachterstand, vooral sociaal-emotioneel

HERSENEN

Zoogdierenbrein

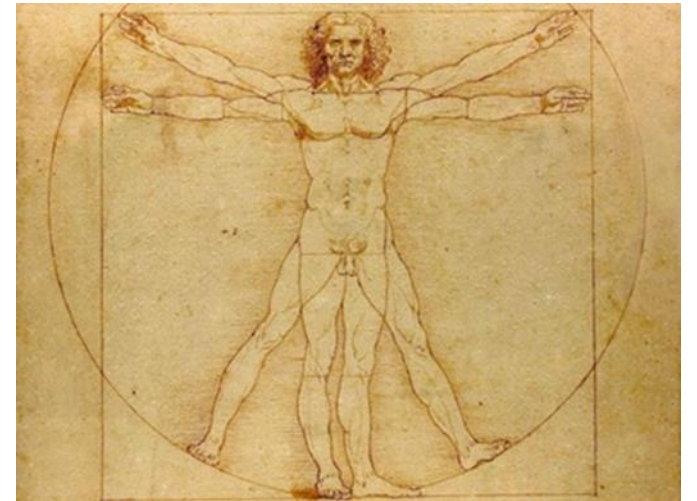
Mensenbrein

Reptielenbrein

MENSENBREIN

- Neocortex
- Ratio/denkend brein
- Executieve functies
- Probleemoplossend vermogen
- Zelfreflectie
- Taal
- Abstract denken
- Verbeelding
- Bewustzijn van gedachten, gevoelens en emoties

ZOOGDIERENBREIN

- Limbisch systeem
- Emotie- en gevoelensbrein
- Territoriumgedrag
- Woede, angst, moederliefde
- Sociale binding

REPTIELENBREIN

- Hersenstam
- Instinct
- Basale functies om te overleven: hartslag en ademhaling

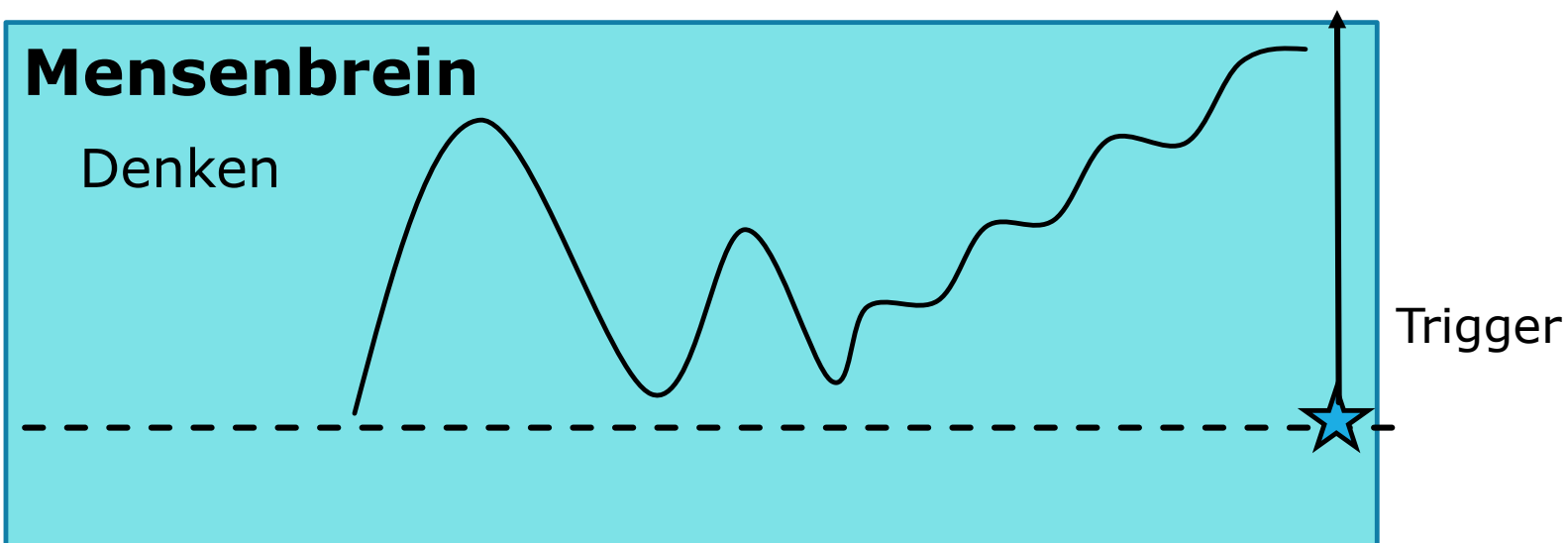

Zoogdierenbrein

Vechten

Vluchten

Bevriezen

Reptielenbrein

(Passief) bevriezen

DILEMMA

“Chronisch getraumatiseerde jongeren ontregelen snel dus de noodzaak om hun trauma’s te verwerken is groot!”

“Doordat chronisch getraumatiseerde jongeren zo snel ontregelen, zijn ze niet in staat om hun trauma’s te verwerken!”

DRIE-FASEN MODEL

- **Stabilisatiefase:**

- Werken aan veiligheid, stabiliteit en vertrouwen in de therapeut
- Stabilisatie van functioneren en symptoomreductie
- Het kind leert de beangstigende situaties te vermijden en zichzelf onder controle te krijgen

- **Confrontatiefase:**

- Verwerken van de traumatische herinnering
- Het kind gaat de beangstigende situatie opzoeken

- **Integratiefase :**

- De toekomst helpen opbouwen rekening houdend met de ervaringen uit het verleden

STABILISATIEFASE

1. Veiligheid: fysiek, pedagogisch, therapeutisch
2. Dagelijks leven: controle over levensomstandigheden (eten, slapen, bedplassen, zelfzorg, dag-weekritme), leren omgaan met nachtmerries, herbelevingen, triggers, in het hier- en nu blijven (bv. groundingoefeningen, relaxatieoefeningen)
3. Hechting: hechtingsfiguur heeft een kalm brein, er is continuïteit in hechting, activeren van hechtingsstelsel
4. Emotieregulatie: leren omgaan met angst, boosheid, verdriet, ... - gevoelens kunnen laten stromen
5. Zelfbeeld
6. Notendop

4. VERGROTEN VAN VEERKRACHT DOOR TRAUMASENSITIEF LESGEVEN

VEILIGHEID IN DE KLAS

- Een warm, veilig en verbindend klimaat op school
- Veerkracht aanspreken
- Psycho-educatie
- Luisterend oor

STABILISATIE IN HET DAGELIJKSE LEVEN

- Structuur: voorspelbaarheid
- Het leerproces ondersteunen
- Een actieve stressreducerende aanpak in de klas
- Triggers herkennen en mee leren omgaan

GROEI VEILIGE RELATIES IN DE KLAS

- Regulatie van gevoelens
- De impact van negatieve gedachten
- Relaties

Vandaag werd
een geweldige dag

toen jij
het lokaal
binnenkwam!

Thank
you!

TEACHER

I've come to a frightening conclusion that I am the decisive element in the classroom. It's my personal approach that creates the climate. It's my daily mood that makes the weather. As a teacher, I possess a tremendous power to make a child's life miserable or joyous. I can be a tool of torture or an instrument of inspiration. I can humiliate or heal. In all situations, it is my response that decides whether a crisis will be escalated or de-escalated and a child humanized or dehumanized.

- Haim G. Ginott